

מִשְׁנֵה. הקדמה: משנתנו במארת מה היו עושים במעות השונות שהיו בלשכה. והן: תרומת הלשכה - השקלים שנתרמו לצרכי הקרבנות והיו ניתנים בלשכה [וכפי שנתבאר בסוגיות לעיל]. מותר התרומה - המעות שנתרו בלשכה לאחר שהגיע זמן התרומה של השנה החדשה בראש חודש ניסן [שאי אפשר להשתמש בהן לצרכי הקרבנות של השנה החדשה] (רש"י כתובות קו, ב ד"ה מותר תרומה; ר"ש סיריליאן). שיירי הלשכה - המעות שנשתיירו בלשכה לאחר שנתנו את הכסף בקופות (קרבן העדה). מותר שיירי הלשכה - המעות שנשארו בלשכה לאחר שלקחו מהן לתיקון צרכי העיר (תקלין חדתי).

שֶׁל פָּרָה בְּשֵׁתִי סְלֵעִים - שכיין שכתוב בה (במדבר טו, ו) 'והשלך אל תוך שריפת הפרה', צריך שיהיה בה קצת כובד, כדי שתיפול לתוך האש של שריפת הפרה (תקלין חדתי), ולא תישרף מהחום בעודה למעלה, קודם שתיפול לעומק האש (ר"ש סיריליאן).

תְּלִמִּידי חֲכָמִים הַמְלַמְּדִין אֶת הַכֹּהֲנִים וְכו' נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִתְּרוּמַת הַלֶּשֶׁכָּה - ושכר זה אינו עבור מה שלימדו את הכהנים, שהרי אסור ליטול שכר על תלמוד תורה [כמבואר בגמ' (נדרים לז, א)], אלא כיון שהם בטלים ממלאכתם בשעה שמלמדים את הכהנים, מוטל על הציבור לפרנסם, בגדר צדקה (תוס' כתובות קה, א ד"ה גזורי, ע"פ שקל הקודש ד, ד, בה"ל ד"ה מבקרי). ואף שהוא בגדר צדקה, נטלוהו מתרומת הלשכה, הואיל וברצונם היו עוסקים במלאכתם, ונתבטלו ממנה רק לצורך הקדש [ולכן באמת לא נטלו שכר כשווי מלאכתם, אלא רק כפי צורך פרנסתם] (שקל הקודש שם).

מִגִּיהֵי סֵפֶר הַעֲזָרָה נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִתְּרוּמַת הַלֶּשֶׁכָּה - וזהו ספר התורה שכהן גדול היה קורא בו ביום הכפורים [ראה מסכת יומא (סח, ב)], והמלך בזמן ה'הקהל' (תלמיד הרשב"ש). וראה הגהות הגר"א בשם ריטב"א מ"ק יח, ב, והגהות נחשבת מצרכי בית המקדש (שקל הקודש ד, נח). ויש שפירש, שהיו מגיהים את כל ספרי התורה שבירושלים על פי ספר התורה שהיה בעזרה (רבינו משולם, ושקל הקודש שם בדעתו. וראה הגהות הגר"א בשם רש"י מ"ק שם ד"ה אפילו) [וכעין זה מבואר בגמ' (כתובות קו, א), ש'מגיהי ספרים שבירושלים היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה']. וההיתר ליטול לשם כך מעות מתרומת הלשכה, הוא שכיין שאסור להשהות ספר שאינו מוגה [כמבואר בגמ' (כתובות יט, ב)], והיו מתעצלים בדבר, הפקירו בית דין את מעות תרומת הלשכה לשם כך (רש"י שם קו, א ד"ה מגיהי). ויש שפירשו, שדבר זה נחשב צורך עבודה, שהכהנים היו לומדים בספרים אלו את סדר העבודה, ואם תהיה בהם טעות, עלולים לעבוד שלא כדן (שיטה מקובצת שם בשם הראב"ד; חזו"א מנחות כח, ה). ויש שפירשו, שכיין שהיו עסוקים תמיד במלאכה זו לצורך הציבור, מוטל על הציבור לפרנסם, ולכן מותר ליטול לשם כך מתרומת הלשכה (משנת אליהו).

שְׁנֵי דִּינֵי גְזִילוֹת נוֹטְלִין שְׂכָרָן מִתְּרוּמַת הַלֶּשֶׁכָּה - שכיין שהיו יושבים בדין כל שעה, ולא היו עוסקים בשום מלאכה, מוטל על הציבור לפרנסם, ולכן מותר ליטול לשם כך מתרומת הלשכה (ע"פ תוס' כתובות קה, א ד"ה גזורי, ומשנת אליהו). ויש שפירשו, שההיתר ליטול מתרומת הלשכה הוא מפני שהיו דנים גם עוברי עבירות שבמקדש, כגון כהנים שפיגלו, ולכן נחשב צורך עבודה (שיטה מקובצת שם, בשם הראב"ד, הובא בשקל הקודש ד ס"ק נט). או מפני שאם לא היו דנים את הגזלנים היו מתרגלים לגזול, ויביאו לבסוף קרבנות מן הגזל, ולכן נחשב צורך עבודה (חזו"א מנחות כח, ה).

[גירסת הגר"א] אֲבָנֵי יְרוּשָׁלַיִם מוֹעֲלִין בָּהֶן - לאחר שנשרו, אבל קודם שנשרו לא, שאין מעילה במחומר לקרקע (תלמיד הרשב"ש). ועוד, שלא ניתנה תורה למלאכי השרת [וקשה מאד להזהר בכך] (ר"ש סיריליאן).

וְשִׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח - היו קונים אותו מתרומת הלשכה אף שלא היה קרבן, מפני שיחד עמו היו קונים את השעיר שהיה קרב לה', וכיון שלא היו יודעים איזה מהם יעלה בגורל להקריבו לה', היו צריכים לקנות את שניהם ממעות התרומה (תקלין חדתי) [והמשנה לא הזכירה שגם את השעיר שהיה קרב לה' היו קונים ממעות הלשכה, שנקטה לשון דומה למובא בסיפא - 'כבש שעיר המשתלח' (ר"ש סיריליאן)]. ויש שפירשו, שהיה נקנה מתרומת הלשכה, מפני שאף הוא היה מכפר על הציבור (רבינו משולם; תלמיד הרשב"ש).

וְלִשְׁוֹן שֶׁל זְהוּרִית - שני תולעת שהיו משליכים אל תוך שריפת הפרה (תקלין חדתי). ויש שפירשו, שמדובר בשעיר המשתלח, ומלבד הלשון שהיו קושרים בין קרני המזוכרת להלן, היו קושרים לשון של זהורית על ראשו, כדי שלא יתחלף עם השעיר שקרב לה', וכיון שהוא צורך הקרבן, מביאים אותו מתרומת הלשכה (תוס' ישנים יומא סז, א ד"ה חולק; פני משה. וראה גם רמב"ם שקלים ד, א, ושקל הקודש שם, יא, וצוה"ל שם). ויש שפירשו, שזו הלשון שהיו קושרים על פתח האולם מבחוץ לדעת האם נתכפרו עוונותיהם [כמבואר בגמ' (יומא סז, א)] (ריב"ז).

וְכָל צָרְכֵי הָעִיר מִפְּאֵין מִשְׁיָרֵי הַלֶּשֶׁכָּה - כגון חפירת בורות, ותיקון הרחובות (תקלין חדתי). והטעם לכך, לפי שיש קדושה בכל ירושלים לענין אכילת קדשים קלים (ר"ש סיריליאן).

אֵין מִשְׁתַּכְּרִין בְּשֶׁל הַקֹּדֶשׁ, שְׁמָא יִפְסִיד בִּסְחוּרְתוֹ, וַיּוּבֹא הַקֹּדֶשׁ לִידֵי הַפֶּסֶד (תקלין חדתי, וראה ביאורו להלן יא, א ד"ה אלא). ויש שפירשו - וכן מבואר בבבלי בכתובות (קו, ב) - מפני שאין עניות במקום עשירות, וגנאי הוא להקדש שיעשו סחורה בממונו [משום שנראה כאילו ההקדש צריך לכך, כעני הנצרך להשתכר בממונו (שיטה מקובצת שם, בשם רש"י מהד"ק)] (תלמיד הרשב"ש; רא"ש; קרבן העדה).

ולדעת רבי עקיבא, דין מעות מותר שיירי הלשכה כדין מעות מותר התרומה, שלשיטתו להלן היו קונים בהן קרבנות לקיץ המזבח (רמב"ם שקלים ט, ט). ויש שסובר, שלדעתו דין מעות אלו כדין מעות שיירי הלשכה עצמם [וממתינים עד שיצטרכו להן לתיקון צרכי העיר] (מאירי בשם רבותי). ויש שסובר, שלדעתו היו מוכרים את היינות השמנים והסלתות לאנשים שצריכים להם לנסכים, בשער שקנו בו, מבלי להשתכר בהם (תפארת ישראל ד יכ"ט).

מוֹתֵר הַתְּרוּמָה מֵהָיו עוֹשִׂין בָּהּ רִקּוּעֵי זֶהָב צִיפּוֹי לְבִית קוֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים, לרצפתו ולכתליו (תקלין חדתי). וגם לדעת רבי שמעון שזורי (לעיל ה, א) שהיו עושים את ריקועי הזהב ממעות הקלבונות, פעמים שמעות אלו לא הספיקו, והיו נוטלים גם ממעות מותר התרומה (תלמיד הרשב"ש).